

آثار معنوی دعا

استاد راهنما: سرکار خانم مولایی

مولفان: اسماء عبدی_فاطمه کریمی_ساحل نیک سیما^۱

استان کرمانشاه، حوزه علمی به امام خمینی (ره)

چکیده:

دعا و نیایش، یکی از مهم ترین آموزه های اسلامی است که آثار و برکات بسیاری در زندگی انسان دارد و انسان می تواند از آن طریقی به رشد و کمال برسد.

در این مقاله، با مراجعه به روایات، منابع معتبر اسلامی و روانشناسی به بررسی تأثیرات و برکات معنوی دعا پرداخته شد. با توجه به این بررسی ها، دعا منشا آرامش و بصیرت و وسیله ای برای تقویت خدانشناسی و خودشناسی است

کلیدواژه ها:

دعا-بصیرت-خدانشناسی-خودشناسی-آرامش

^۱ طلاب پایه دوم حوزه امام خمینی (ره)

فهرست

۴.....	مقدمه.....
۵.....	مفهوم دعا.....
۵.....	آداب و شرایط دعا.....
۸.....	اقسام دعا.....
۹.....	اهمیت و فضیلت دعا.....
۱۰.....	آثار تربیتی دعا.....
۱۰.....	ضرورت دعا.....
۱۱.....	شرایط استجاب دعا.....
۱۲.....	موانع استجاب دعا.....
۱۳.....	جایگاه دعا در اسلام.....
۱۴.....	دعای حقیقی.....
۱۴.....	مراحل دعا کردن.....
۱۶.....	دعا از دیدگاه قرآن.....
۱۶.....	آثار معنوی دعا.....
۳۲.....	نتیجه.....
۳۲.....	منابع.....

فهرست

مقدمه:

بین خدا و انسان رابطه‌ی دو جانبه وجود دارد. خداوند از طریقالهام، وحی، و اشراق با انسان ارتباط برقرار می‌کند. و انسان بانی‌اش و دعا تقرب می‌جوید.

دعا وسیله‌ای است که انسان تنها از آن وجه امکان می‌یابد که به خدا تقرب جوید، و آلا می‌ان خالق و مخلوق هیچ سنخیتی وجود ندارد که بنده با آن بتواند به خدا نزدیکی شود. بدون شک دعا یکی از عبادات بزرگ اسلامی است و همه ادیان آسمانی، به ویژه اسلام به دعا تاکید کرده اند. تا آنجا که خداوند متعال در سوره غافر می‌فرماید: وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي اِسْتَجِبْ لَكُمْ اِنَّ الَّذِي يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِلِيْنَ.

دعا زبان عشق و نی‌از بنده به خداوند است، و تنها خواندن الفاظ نیست، بلکه خواستن از خداوند متعال است.

مفهوم دعا:

کلمه دعا از (دَعَوَ) گرفته شده و به معنای "با صدا چی‌زی را متوجه خود کردن" است. مفهوم لغوی دعا، درخواست و طلب، سوال، عبادت، و توحی‌داست. که ریشه همه ی اینها همان ای‌مان و توجه به پروردگاری باشد.

در اصطلاح شرعی، روی آوردن به خداوند و درخواست باخضوع و فروتنی است. در واقع دعا فراهم آوردن اسباب و عواملی است که از قدرت انسان خارج است که سبب توجه ویژه به خدا و یاد صفات و عظمت اوست.

آداب و شرایط دعا:

دعا نیز مانند هر دستور دینی دیگر، دارای آداب و شرایطی است. رعایت این آداب و شرایط، دعا را به استجابت نزدیکی می‌کند.

خداوند به همه مخلوقات روزی می دهد. اما می توان با دعا و نیایش نعمت ها و روزی های بیشتری را جلب کرد.

پیامبر بزرگوار اسلام حضرت محمد -صلی الله علیه و آله- می فرماید: "روزی به تعداد قطرات باران از آسمان برزمین نازل می شود تا هرکس به اندازه ی خود روزی دریافت کند، چون خداوند زیاده دهنده است. پس از فضل خداوند نعمت های بیشتری درخواست کنید".

۱۷- منزلت و محبوبیت نزد خداوند

انسان با انجام عبادات نزد خداوند محبوب می شود. دعای کی از این عبادت هاست. اعمال عبادی هر کدام، ارتباط انسان با خداوند را برقرار می کند.

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: نزد خداوند متعال مقام و منزلتی است که کسی به آن مقام نمی رسد مگر به درخواست و دعا.

خداوند در قرآن کریم به خاطر دعا کردن حضرت ابراهیم، از ایشان تعریف و تمجید می کند و می فرماید: انا ابراهیم لحنی م اواه منیب^{۴۴}

در ارتباط با این آیه از قرآن کریم، امام باقر (علیه السلام) می فرماید: اواه کسی است که بسیار دعا می کند.

^{۴۴} سوره هود آیه ۷۵

۱۸- معصوم شناسی

دعاها مناجات ائمه و معصومین (علیهم السلام) را به خوبی و به شکل های گوناگون معرفی کرده است تا آن ها را الگویی برای خود قرار دهد. در دعای ندبه به خوبی عصمت، علم، منزلت و جایگاه واقعی ائمه مطرح شده است. پس معصوم شناسی از آثار و برکات معنوی دعا کردن و نیایش است.

۱۹- تقوا و پرهیزگاری

انسان برای دعا و نیایش و ای جاد پیوندی محکم بین خویشتن و پروردگار باید به خداوند نزدیک شود.

در دعای کمیل بیان شده است که "الهم اغفر لی الذنوب الی تجبس الدعاء".

انسان با تأمل در این بخش از دعا می فهمد که بسیاری از گناهان مانع رسیدن به خواسته هایش هستند.

۲۰- برگرداندن قضای الهی و دفع بلا

انسان موجودی آسیب‌پذیر و ضعیف است و تا زمانی که مشکلی پیش نیاید، به ضعف خود پی نمی‌برد. در تعدادی از روایات آمده است که دعا و نیایش می‌تواند عاملی برای تغیری در قضا و قدر الهی باشد.

امام صادق -علیه السلام- می‌فرماید: "ان الدعای رد القضاء وقد نزل من السماء وقد ابرم ابراما"^{۴۵} دعا برگرداننده قضای است که از آسمان نازل شده است و به سختی ابرام و محکم شده است."

همچنین در جای‌دی‌گر درباره برگرداندن قضا و قدر الهی می‌فرماید: "دعا قضا را باز می‌گرداند و مومن هرگاه گناه می‌کند با گناهش روزی را حرام می‌گرداند."^{۴۶}

امیرالمؤمنان حضرت علی -علیه السلام-: "امواج بلا رابا دعا دفع کنی"^{۴۷}.

امام سجاد -علیه السلام- می‌فرماید: "دعا و بلا تا روز قیامت باهم هستند و دعا بلا را دفع می‌کند."

رسول خدا -صلی الله علیه و آله-: "ان الحذر لاینجی من القدر ولكن ینجی من القدر الدعاء فتقدموا فی الدعاء ما نزل من البلاء ما لم ینزل"^{۴۸} همانا احتیاط کردن انسان را از قضا رهایی نمی‌بخشد اما دعا کردن انسان را از آن نجات می‌دهد. بنابراین در دعا پیش‌دستی کنید. پیش از آنکه بلا بر شما نازل شود زی‌را خداوند به وسیله دعا بلائی نازل شده را دفع می‌کند.

باتوجه به روایات به دعا و نیایش توصیه فراوان شده است، زی‌را خداوند به وسیله دعا، بلاها را دفع می‌کند.

^{۴۵} کلینی ۴ جلد ۴ ص ۲۱۵

^{۴۶} مجلسی ص ۲۸۸

^{۴۷} مستدرک الوسائل جلد ۲ ص ۸۴

^{۴۸} کافی جلد ۲ ص ۴۶۹

نتیجه گیری:

با بررسی تحلیلی آثار معنوی دعا، چنین برداشت شد که دعا، موجب تقویت خدانشناسی، خودشناسی، ایجاد آرامش، حب به خداوند و مسئولیت پذیری می شود. دعا عامل پیدایش بصیرت و روشنایی دل و عاملی برای تغیری رفتار و خیر رسانی به دیگران است.

منابع:

نهج البلاغه ،

نیایش، پرواز روح، موسوی کلانتری دامغانی

دعا(درس های از نهج البلاغه)، جواد محدث

کافی، شیخ کلینی

مقاله ی محمد سبحانی نیا استادیار گروه معرف دانشگاه تفرش هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ
اسلامی باموضوع: آثار تربیتی و روانشناختی دعا